

ČLANKI – RAZPRAVE

Dragica Haramija in Polona Vilar

SPODBUJANJE BRANJA KOT VSEŽIVLJENJSKE DEJAVNOSTI: PREDSTAVITEV BRALNIH SPODBUD IN PROJEKTOV

V prispevku so predstavljene nadnacionalne organizacije, ki skrbijo za bralno pismenost (npr. ILA (prej IRA), FELA, IBBY, IFLA) ter odmevni projekti posameznih držav, od katerih so se nekateri razširili tudi v druge države. Slednje seveda vsaka država izvaja malce prirejeno, kar je odvisno od ustroja ministrstev, pristojnih za izobraževanje, kulturo, mladino ipd. Vsem uspešnim bralnim spodbudam je skupno to, da državne institucije ozaveščajo prebivalstvo o pomenu branja, hkrati pa nudijo pomoč vsem tistim otrokom in odraslim, ki zaradi različnih vzrokov (npr. uradni jezik države ni otrokov materni jezik, primanjkljaji v duševnem razvoju, ekonomska deprivilegiranost) niso večši bralci.

The article presents supranational organizations in charge of reading literacy (i.e. ILA (before IRA), FELA, IBBY, IFLA) and successful projects of certain states, some of which have also spread to other countries. The projects are of course adapted to individual countries' specificities, depending on the structure of ministries in charge of education, culture, the young etc. The common feature of all the successful reading initiatives is the fact that state institutions sensitize population on the importance of reading, at the same time offering assistance to all children and adults, who due to different reasons (i.e. official state language not being child's mother tongue, cognitive development deficiencies, economic deprivilegation) are not competent readers.

1 Uvod

»Kult knjige (na zvitku, papirju ali ekranu) je železno pravilo pismenih družb.«
(Manguel, 2007: 20)

V prispevku se osredinjamo na dve izhodišči: na razvoj bralnih kompetenc in izbiro kakovostnih gradiv ter primere dobrih praks za spodbujanje branja. Bralne spretnosti (oziroma bralna pismenost) so navedene med osnovnimi spretnostmi za življenje in učenje, kot jih navaja evropski referenčni okvir Ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje (UL EU 2018/C189/8) in se navezujejo na pismenost: »Pismenost je sposobnost prepoznati, razumeti, izraziti, ustvariti in razlagati koncepte, čustva, dejstva in mnenja v ustni in pisni obliki z uporabo vizualnega, zvočnega in digitalnega gradiva na vseh področjih in v vseh okoliščinah. Pomeni sposobnost

uspešnega sporazumevanja in povezovanja z drugimi na ustrezen in ustvarjalen način.« Pod terminom bralna pismenost razumemo vse štiri dejavnosti, povezane z branjem, torej poslušanje, branje ter govorjenje in pisanje (Pečjak in Gradišar, 2015: 59), prvi dve kot receptivni in drugi dve kot produktivni dejavnosti. Manguel (2007: 85) pravi: »Metode, s katerimi se učimo brati, namreč niso samo zgolj utelešenje konvencij naše družbe glede pismenosti – usmerjanja informacij, hierarhij znanja in moči –, ampak tudi določajo in omejujejo načine, kako svojo bralno zmožnost uporabljamo.« *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju* (2011) utemeljuje enakopravnost vseh otrok v izobraževalnem procesu, čeprav analize Pedagoškega inštituta, ki so bile opravljene v okviru različnih raziskav pismenosti (npr. Mednarodna raziskava bralne pismenosti PIRLS 2016 in pismenost v projektu OBJEM), kaže, da se razlike med učenci z leti šolanja povečujejo (rezultati so bili predstavljeni na simpoziju Bralnega društva Slovenije leta 2018); predvsem je pomembno zavedanje o razlikah, ki nastajajo zaradi ekonomskega statusa učencev (Pedagoški inštitut 2017: 8).

Pri razvoju otrokove bralne pismenosti ne gre zanemariti odvisnosti otroka od odraslega posrednika branja, zato velja opozoriti na nekatera pereča izhodišča bralne pismenosti v Sloveniji, kjer visok odstotek odraslih, torej potencialnih posrednikov branja otrokom, ni bralcev. Doslej je bilo izvedenih v Sloveniji pet raziskav branja Knjiga in bralci, od prve leta 1973 do najnovejše (izsledki raziskav so bili objavljeni 1974, 1979, 1984, 1998 in 2014) se je metodologija spreminjala, zato niso povsem primerljive, a vendar je treba poudariti, da po teh raziskavah bere le 58 % odraslih prebivalcev Slovenije (Kovač, 2015: 3). Med nebralci so seveda tudi starši predšolskih otrok in otrok v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole, kar je potrebno upoštevati pri bralnih dejavnostih in bralnih spodbudah, saj je kar 29 % vprašanih namreč izjavilo, da jih knjige sploh ne zanimajo (Kovač, 2015: 8). Zgovorni so tudi podatki o članstvu v splošnih knjižnicah (Aupič idr., 2018: 19), ki kažejo, da je bilo leta 2016 v splošne knjižnice vpisanih med 13 % in 36 % prebivalcev (mediana 23 %), mladih pa med 33 % in 85 %, medtem ko je bilo do 2017 priporočilo slovenskih standardov za splošne knjižnice, naj bo delež vpisanih prebivalcev vsaj 40 %, mladih pa 60 % (Aupič idr., 2018: 19). Raziskava tudi kaže, da je trend negativen, saj članstvo od leta 2005 upada. Delež vpisanih se po polnoletnosti bistveno zmanjša (na kar gotovo vpliva tudi brezplačna članarina za mlade), zanimivo pa je, da izposoja kljub temu celo rahlo raste (Aupič idr., 2018: 20).

Niti v razvitem svetu približno četrtnina odraslih ne doseže tretje ravni pismenosti,¹ ki omogoča nemoteno delovanje v družbi (podatki raziskave PIAAC). Ker se pismenost prenaša medgeneracijsko, menimo, da je za uspešnost bralnih projektov med

¹ Po podatkih OECD, pod okriljem katere je Andragoški center Slovenije (ACS), s konzorcijskimi partnerji v Sloveniji izvedel mednarodno raziskavo o kompetencah odraslih – PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies), sodi Slovenija pod povprečje EU. V raziskavi je leta 2014 sodelovalo več kot 200.000 ljudi iz 33 držav, med njimi tudi 5.331 prebivalcev Slovenije: na šeststopenjski lestvici namreč 24,9 % odraslih v Sloveniji doseže le stopnjo 1 ali manj v pismenosti (kar je večji delež slabše pismenosti od povprečja OECD, ki znaša 18,9 %). V poročilu je zapisano (<http://www.oecd.org/skills/piaac/Skills-Matter-Slovenian-Slovenian-Version.pdf>, 2016: 2): »Približno eden od štirih odraslih v Sloveniji ima nižje besedilne in matematične spretnosti ter spretnosti reševanja problemov.« Več podatkov na spletni strani OECD: <http://www.oecd.org/skills/piaac/Skills-Matter-Slovenia.pdf>: področja merjenja spretnosti v raziskavi PIAAC.

otroki in mladostniki potrebno vključevati tudi odrasle in jih ozaveščati o njihovem vplivu na branje otrok (kar je dokazal tudi projekt V objemu besed²). To je poleg zavedanja staršev in drugih odraslih o pomenu branja za otrokov razvoj ter branja kot poti za gradnjo vezi med otrokom in starši/odraslimi neposredno razvidno tudi iz dejavnikov razvoja predbralne pismenosti³ – ta je namreč pomemben predpogoj za razvoj bralne in drugih pismenosti. Te tri dejavnike opredeljuje IFLA – International Federation of Library Associations (Mednarodna federacija bibliotekarskih združenj in ustanov) (Vilar idr., 2017: 28): 1) izpostavljenost otroka bralnemu gradivu (spoznavanje različnih 'prizorišč', namenjenih bralnemu gradivu in branju: domače, šolske in splošne knjižnice, knjigarne, knjižni klubi, bralne skupine itd.); 2) spodbude za branje s strani odraslih (doma, v vrtcu in šoli) in 3) model odraslega, ki sam bere (starši, sorodniki, vzgojitelji, učitelji itd. lahko z zgledom sporočajo, da je branje pomembno in prijetno, da si je zanj treba vzeti čas). Knjižnice, zlasti splošne in šolske (slednje so lahko tudi edine knjižnice, v katere otrok sploh stopi, saj so zakonsko obvezni del vsake šole (ZOFVI, čl. 68 (2015))), igrajo pri vseh treh dejavnikih pomembno vlogo: zagotavljajo kakovostno gradivo, so bralna prizorišča, so vir spodbud in idej za bralne dejavnosti, v njih otrok vidi mnogo 'modelov', ki berejo. Po teh izhodiščih je bil pripravljen tudi projekt V objemu besed, ki je razvijal družinsko pismenost na vseh področjih dejavnosti in vseh področjih otrokovega razvoja (Haramija idr. 2017); vse dejavnosti, preizkušene v projektu, se nadaljujejo. Komplet štirih knjig, ki so nastale v okviru projekta, je dostopen na spletni strani Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru.

2 Primeri dejavnosti in projektov za spodbujanje branja kot vseživljenjske dejavnosti

Ob pregledu dejavnosti in projektov smo ugotovili, da sta njihovo število ter pestrost izjemno velika. Zato smo izbrali nekatere najpomembnejše, razdelili pa smo jih v dve veliki skupini:

- nadnacionalna združenja za promocijo branja in spodbujanje pismenosti, npr. UNESCO, ki deluje pod okriljem Organizacije združenih narodov (<https://en.unesco.org/>) in se ukvarja z izobraževanjem, znanostjo in kulturo (za bralno kulturo skrbi ILA), ELINET, IBBY, IFLA;
- nacionalne kampanje za vseživljenjsko branje (nekatero so prerasle v mednarodne, npr. gibanje »Rojeni za branje«).

---

² Projekt V objemu besed je prispeval tudi veliko prosto dostopnih gradiv: <https://pef.um.si/391/projekt+v+objemu+besed>.

³ Zgodnja pismenost (imenovana tudi razvijajoča se pismenost) je vse, kar otrok ve o branju, preden sam začne brati: sem spada vtis o branju kot prijetni dejavnosti, ki je tudi pomemben del življenja (torej zahteva čas in vsaj nekaj truda, a človeka nagradi z mnogimi pozitivnimi izkušnjami), poznavanje branja kot aktivnosti (glasovna občutljivost, smer branja, ...), poznavanje smisla in pomena pošiljanja in sprejemanja pisnih sporočil (npr. v družinskem življenju, v sklopu življenjskih formalnosti, v vrtcu ali šoli ...).

2.1 *Nadnacionalna združenja*

2.1.1 **ILA** (International Literacy Association) (<https://www.literacyworldwide.org/>). Njena predhodnica je bila IRA (International Reading Association) in je del UNESCO (<https://en.unesco.org/partnerships/non-governmental-organizations/international-reading-association>); do preimenovanja je prišlo leta 2015. Združenje spodbuja visoko stopnjo pismenosti po vsem svetu. Prizadeva si za izboljšanje kakovosti branja in širjenje raziskav ter informacij o branju. Mednarodno združenje za pismenost spodbuja branje kot vseživljenjski proces.

2.1.2 **FELA** (Federation of European Literacy Associations), Evropsko združenje društev za pismenost (<http://www.literacyeurope.org/>). V tem evropskem združenju sodeluje tudi Bralno društvo Slovenije.

FELA, ki je bila tudi partner v projektu ELINET (European Literacy Policy Network, Evropske mreže za pismenost), je bila kot konzorcij partnerjev ustanovljena februarja 2014,⁴ njen pomemben doprinos je Deklaracija evropskih državljanov o pravici do pismenosti, ki je objavljena tudi na spletni strani Bralnega društva Slovenije (<http://www.bralno-drustvo.si/>).

FELA si prizadeva izboljšati politike pismenosti v vseh včlanjenih državah, zmanjšati število otrok, mladih in odraslih z nizko stopnjo pismenosti in izboljšati (povečati) bralne sposobnosti in prostočasno branje.

FELA širi svoje delovanje na vse starostne skupine, predstavlja primere dobrih praks, objavlja poročila 30 držav o pismenosti, vzpostavlja skupno platformo evropske pismenosti. FELA uporablja večslojno definicijo pismenosti, ki določa tri ravni, in sicer izhodiščno, funkcionalno in večkratno pismenost.

2.1.3 Za predstavitve dogajanja na področju mladinske književnosti skrbi nadnacionalno združenje **IBBY** (International Board on Books for Young People, spletna stran: <http://www.ibby.org/>) s sedežem v švicarskem Baslu. Ustanovljena je bila leta 1953 v Zürichu na pobudo pisateljice in novinarki Jelle Lepman. Danes povezuje 72 nacionalnih sekcij. IBBY spodbuja razvoj mladinske književnosti v posameznih državah, organizira strokovna srečanja, spodbuja znanstvena raziskovanja na področju mladinske književnosti in si prizadeva, da bi bile mladim po vsem svetu dostopne kakovostne knjige. IBBY sodeluje z organizacijama UNESCO in UNICEF, je član IBC (International Book Committee) in IFLA (International Federation of Library Associations), sodeluje z IRA (International Reading Association), BIB (Bienale of Illustrations Bratislava) in še z drugimi pomembnimi organizacijami. Tudi Slovenska sekcija IBBY (<http://www.ibby.si/>) je članica tega mednarodnega združenja.

2.1.4 **IFLA** (International Federation of Library Associations) je mednarodno združenje knjižnic in knjižničarjev. Med pomembnimi področji, ki jih pokriva,

---

⁴ ELINET je združeval 77 partnerskih organizacij iz 28 evropskih držav (od katerih je 24 članic EU), ki se ukvarjajo s politiko pismenosti in promocijo branja v Evropi. Na spletni strani (<http://www.eli-net.eu/about-us/>) so predstavljeni delovanje, organiziranost, namen, cilji Evropske mreže za pismenost (ELINET). Med organizacijami, ki so se združile v konzorcij, je bila tudi Slovenija (BDS).

so tudi branje ter osnovna, informacijska in njej sorodne pismenosti. Sekcija za pismenost in branje (Literacy and Reading Section; spletna stran <https://www.ifla.org/literacy-and-reading>) skrbi za promocijo branja in pismenosti v knjižnicah, za raziskovanje branja ter razvoj z branjem povezanih knjižničnih aktivnosti in storitev za vse državljane. Pokriva področja, kot so: dvig družbenega zavedanja o pomenu in vplivu branja ter pismenosti, funkcionalna pismenost v različnih kulturnih okoljih, razvoj bralcev, nepismenost v različnih okoljih, spodbujanje branja pri mladih in odraslih, bralne kompetence in bralna prizorišča, povezava in interakcija med tiskanimi in avdiovizualnimi oz. multimodalnimi mediji ter branje v elektronskem okolju. Strateški načrt IFLA za obdobje 2016–2021 (IFLA Strategic plan 2016–2021, 2017) v okviru ene od svojih štirih ključnih strateških usmeritev – vloge knjižnic v družbi – izpostavlja promocijo branja in pismenosti, ki sta osnovni pogoj za aktivno sodelovanje v družbi skozi dostop in uporabo informacij v katerem koli formatu.

Čeprav ne gre za organizacijo, je v tem kontekstu potrebno omeniti tudi nove slovenske standarde za splošne knjižnice za obdobje 2018–28 (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2018), ki s svojo strukturo in pristopom predstavljajo novost v načrtovanju, izvajanju in vrednotenju dela splošnih knjižnic in so zaradi tega že zanimivi tudi v mednarodnem merilu. Standardi usmerjajo delovanje splošne knjižnice v smer proaktivnosti. Termin »proaktivna splošna knjižnica« je pri nas uvedla Polona Vilar s sodelavci (2017: 95–101) in ga za področje branja opredelila kot splošno knjižnico, ki na svojem lokalnem območju načrtno in ciljno razvija bralno pismenost in bralno kulturo, za kar so potrebni:

- ustrezen odnos knjižničarjev in knjižnice do bralne kulture in bralne pismenosti, njihovo/njeno zaznavanje in predstava o vlogi knjižnice pri razvoju bralne kulture in bralne pismenosti,
- organizacijski dejavniki: kadri, pogoji za delovanje, politika delovanja in načrtovanja itd.,
- aktivno, načrtno, ciljno delovanje knjižnice glede na oblikovane prioritete oz. strategijo,
- merjenje uspešnosti delovanja.

Poleg načel odličnosti, ki usmerjajo vsa področja delovanja splošne knjižnice in poudarjajo kakovost delovanja, so glavna novost v standardih in priporočilih »knjižnične vloge« – področja delovanja knjižnice. Od enajstih se jih kar šest neposredno ali posredno nanaša na pismenost, kar razkriva tudi njihovo poimenovanje: Razvoj predbralne pismenosti, Bralna kultura in bralna pismenost otrok, Bralna kultura in bralna pismenost mladostnikov, Bralna kultura in bralna pismenost odraslih, Pridobivanje znanja, Informacijsko in računalniško opismenjevanje, Vključevanje v družbo. Priporočila predlagajo, da vsaka knjižnica glede na značilnosti svojega lokalnega okolja, ki jih mora prej natančno proučiti in jih tudi stalno spremljati, izbere in usmeri svoje delovanje v tiste vloge, ki so za lokalno skupnost najbolj bistvene, seveda pa mora knjižnica svoj vpliv tudi meriti in vrednotiti.

2.2 Nacionalne kampanje za vseživljenjsko branje

Za predstavitev smo izbrali nekaj primerov dobrih praks iz različnih držav, ki spodbujajo svoje prebivalce vseh starosti k branju, kar posledično prinaša dvig

ravni bralne pismenosti za vse državljane. Nekatere od njih so zaradi kakovosti in odmevnosti že prerasle zgolj državne ali nacionalne okvirje.

Kampanjo **READ! Singapore** (<https://www.nlb.gov.sg/readsingapore/>) organizira singapurska nacionalna knjižnica (National Library Board, NLB). Ta vsakoletni projekt poteka od leta 2005, njegov glavni cilj je promocija bralne kulture, hkrati pa je projekt usmerjen tudi v razvijanje kritičnega mišljenja, gojenje ustvarjalnosti in lastnega izražanja skozi različne aktivnosti, kot so dramatizacije zgodb in pogovori o knjigah. Kampanja podpira vladna prizadevanja za družbeno povezovanje preko skupnih bralnih aktivnosti, razprav in drugih dejavnosti. Skupni cilj vsakoletne kampanje je ustvarjanje družbe razmišljujočih ljudi. Singapurska vlada (<http://eresources.nlb.gov.sg/eReads/MobileReads/Browse/READSingapore>) ponuja tudi portal z elektronskimi (večjezičnimi) knjigami, nacionalna knjižnica pa na svoji spletni strani predstavlja tudi primere dobrih praks branja iz izobraževalnega okolja.

The Finnish Reading Centre (<https://lukukeskus.fi/the-finnish-reading-center/>) je bil ustanovljen leta 1972 in je krovna finska organizacija, ki združuje deset organizacij z različnih področij (pisatelje, knjižničarje, učitelje materinščine, kritike ...). Poslanstvo centra je promocija branja in pismenosti ter izdajanje gradiv za šole, knjižnice, javnost. Dejavnost je osredotočena na izboljšanje pismenosti otrok in mladostnikov na Finskem, pri čemer je treba opozoriti, da se Finska na mednarodnih preizkusih bralne pismenosti vedno uvršča zelo visoko (na spletni strani je na kratko predstavljen tudi finski šolski sistem). Center organizira obiske pisateljev po šolah, knjižnicah in drugih ustanovah ter organizira različne kampanje za spodbujanje branja. Izdaja tudi dve reviji, literarno revijo za mladostnike in revijo za literarno kritiko. Finska ima skupno ministrstvo za izobraževanje in kulturo, torej spadajo vrtci, šole, knjižnice in različne kulturne ustanove pod isto ministrstvo, kar je morda iz organizacijskega vidika večjih kampanj prednost. Ministrstvo gradi bralne kampanje predvsem na medgeneracijskem branju, npr. Niilo Mäki Institute (<https://www.nmi.fi/>) že približno 20 let organizira branje starejših prostovoljcev otrokom v izobraževalnih ustanovah in starejših priseljencev, ki berejo otrokom v svojem maternem jeziku; gre torej za izrazite medgeneracijske in medkulturne spodbude.

DEAR – Drop Everything And Read (<http://www.dropeverythingandread.com/>) se izvaja v Veliki Britaniji in Združenih državah Amerike. D.E.A.R. je kratica angleških besed »Drop Everything and Read« (Izpusti vse in beri). Gre za projekt, ki spodbuja tiho branje. Začel se je v šolah v ZDA in se kmalu razširil v Veliko Britanijo in tudi drugam. Branje v šoli se spodbuja tako, da se ob dogovorjenem znaku vsi prisotni (učitelji, ravnatelj, knjižničar, učenci, dijaki) lotijo branja in tiho berejo določen čas, npr. 15–20 minut. Osnovna ideja je promocija branja kot prijetne in koristne dejavnosti ter njegovo uveljavljanje v življenju vsakega posameznika. Namen je tudi pokazati, da je branje pomembno in da mu je treba nameniti čas. Tovrstno promocijo branja izvajajo tudi nekatere slovenske (osnovne) šole.

Born to read (<http://borntoread.org/>); projekt izvira Združenih držav Amerike in je razširjen po svetu. Povezuje različne deležnike (knjižničarje, pediatre, logopede, založnike, raziskovalce branja in pismenosti ...) pri promociji branja otrokom od rojstva dalje. Starše osvešča o pomenu branja majhnim otrokom ter kaj in kako brati. Ključni strateški aktivnosti sta ozaveščanje in usposabljanje, multidisciplinarno se v njem združujejo vsi deležniki. Pomemben cilj projekta je vzpostavitev skupnega jezika oziroma razumevanja med različnimi strokovnjaki, ki so vključeni

v promocijo programa na lokalni ravni. Redno se izvaja tudi vrednotenje programa (s pomočjo standardiziranega vprašalnika), da bi se lahko ocenilo njegov učinek. Podobni projekti so vzpostavljeni v različnih državah (*Reach out and Read*, Združene države Amerike; *Bookstart*, Velika Britanija, *Čitaj mi!*, Hrvaška, *Nati per leggere* v Italiji ...).

Čitaj mi! (Beri mi) (<http://www.citajmi.info/naslovna/>) je hrvaški projekt, ki se zgleduje po projektu »Nati per leggere«. Gre za nacionalno kampanjo za spodbujanje glasnega branja otrokom od rojstva dalje, ki se je pričela izvajati na mednarodni dan knjig za otroke, 2. aprila 2013, v evropskem letu glasnega branja. Pokrovitelj kampanje je hrvaško ministrstvo za socialno politiko in mlade. V njej sodelujejo hrvaško društvo bibliotekarjev (Hrvatsko knjižničarsko društvo – Komisija za knjižnične usluge za djecu i mladež), UNICEF, hrvaško društvo pediatrov (Hrvatsko pedijatrijsko društvo), hrvaško bralno društvo (Hrvatsko čitateljsko društvo), hrvaško združenje raziskovalcev otroške književnosti (Hrvatska udruga istraživača dječje književnosti) in hrvaško društvo logopedov (Hrvatsko logopedsko društvo). Cilj kampanje je spodbujati starše in druge odrasle, da bi glasno branje postalo del vsakodnevnega prijetnega druženja staršev in (tudi že najmanjših, komaj rojenih) otrok, s čimer se ustvari posebna čustvena povezava med otrokom in odraslo osebo, ki mu bere. Enako pomemben cilj je starše spodbujati, da z otrokom čim prej začnejo obiskovati lokalno splošno knjižnico. Dejavnosti za dojenčke in malčke naj bi bile stalni del programov v splošnih knjižnicah. Zaradi promocije glasnega branja otrokom od rojstva dalje naj bi se povečalo medsebojno sodelovanje knjižničarjev, pediatrov, logopedov, vzgojiteljev in drugih strokovnjakov. Informacije o dobrobiti branja za otroke je mogoče dobiti v vsaki knjižnici, otroškem dispanzerju, zdravstvenem domu in porodnišnici, informativni plakati so tudi na ulicah, avtobusih in vlakih ter trgovinah.

3 Sklep

Ozaveščanje celotne družbe o pomenu branja in bralne pismenosti, ki je vseživljenjska dejavnost na vseh področjih človekovega udejstvovanja, je pomemben ukrep posamezne države za pomoč in duhovno rast prebivalstva. Vse zgoraj navedene kampanje/promocije branja imajo nekaj skupnih značilnosti:

- Odvijajo se na nacionalnem nivoju, podpirajo jih različna (pristojna) ministrstva, precej jih je že preraslo zgolj nacionalni okvir.
- Vse kampanje spodbujajo družinsko branje, hkrati nudijo izobraževanje in pomoč staršem, ki niso večji bralci.
- Gre za interdisciplinarne povezave izobraževalcev na vseh stopnjah (vrtci, OŠ, SŠ), raziskovalcev branja in književnosti, bibliotekarjev, tudi zdravnikov (pediatrov), socialnih služb ipd.

Strinjati se velja z Manguelovo (2007: 33) trditvijo, da »je branje postopek, ki se seštevja in geometrično napreduje: vsako novo branje gradi na tem, kar je bralec že prebral.« Potrebno pa se je tudi zavedati, da gre za počasne spremembe, ki segajo tudi na raven celotne družbe ter njenega odnosa do znanja, izobraževanja in seveda branja.

Literatura

- Marko Aupič idr., 2018: Doseganje razvojnih usmeritev Standardov za splošne knjižnice veljavnih v obdobju 2005–2017: raziskava. Ljubljana, Narodna in univerzitetna knjižnica, <https://cezar.nuk.uni-lj.si/common/files/studije/raziskava-doseganje-standardov-splosneknjiznice-2005-2017.pdf> (15. 3. 2019).
- Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v RS*, 2011: http://pefprints.pef.uni-lj.si/1195/1/bela_knjiga_2011.pdf. (17. 2. 2019)
- Bralno društvo Slovenije: *Deklaracija evropskih državljanov do pismenosti*, <http://www.bralno-drustvo.si/> (19. 2. 2019)
- DEAR – Drop Everything And Read: <http://www.dropeverythingandread.com/> (26. 2. 2019).
- The Finnish Reading Centre: <https://lukukeskus.fi/the-finnish-reading-center/> (20. 2. 2019).
- Dragica Haramija idr., 2017: *V objemu besed*: <https://pef.um.si/391/projekt+v+objemu+besed> (18. 3. 2019).
- IBBY (International Board on Books for Young People): <http://www.ibby.org/> (21. 2. 2019).
- IFLA Strategic Plan 2016–2021, <https://www.ifla.org/strategic-plan> (15. 3. 2019)
- IRA (International Reading Association): <https://en.unesco.org/partnerships/non-governmental-organizations/international-reading-association> (26. 2. 2019).
- Miha Kovač, 2015: Spremembe bralne krajine v Sloveniji: branje leposlovja 1973–2014. *Primerjalna književnost*, 38 (3). 1–22.
- Alberto Manguel, 2007: *Zgodovina branja*. Ljubljana: Cankarjeva založba (Zbirka Bralna znamenja).
- Niilo Mäki Institute: <https://www.nmi.fi/> (22. 2. 2019).
- OECD: *PIAAC*. <http://www.oecd.org/skills/piaac/Skills-Matter-Slovenia.pdf> (21. 2. 2019).
- Sonja Pečjak, Ana Gradišar, 2015: *Bralne učne strategije*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Pedagoški inštitut, 2017: Mednarodna raziskava bralne pismenosti PIRLS 2016: povzetek rezultatov raziskave. https://www.pei.si/wp-content/uploads/2018/12/PIRLS_povzetek.pdf (26. 5. 2019).
- Priporočilo sveta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje*. Uradni list EU 2018, C 189: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2018:189:FULL&from=SL> (12. 1. 2019).
- READ! Singapore*: <https://www.nlb.gov.sg/readsingapore/> (19. 2. 2019).
- Slovenska sekcija IBBY: <http://www.ibby.si/> (19. 2. 2019).
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028), http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Direktorat_za_kulturno_dediscino/Knjiznicna_dejavnost/2018/NSKD_PRIPOROCILA_splosne_knjiznice_2018-2028_objava.pdf (15. 3. 2019).
- Polona Vilar idr., 2017: *Proaktivna splošna knjižnica za bralno pismenost in bralno kulturo*. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- ZOFVI – Zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja*. Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D in 47/15: ZOFVI-NPB19: <https://zakonodaja.com/zakon/zofvi> (25. 5. 2019).